

O czym wspólnie marzymy? Globalne związki – porzucone przyjaźnie

Nowa wystawa w Zachęcie – Narodowej Galerii Sztuki otwiera archiwa instytucji, by na nowo spojrzeć na fenomen „przyjaźni narodów” i międzynarodowych relacji artystycznych w czasach PRL. Zestawia archiwalne materiały z nowymi pracami współczesnych artystek i artystów, którzy pytają, co dziś zostało z idei „internacjonalistycznych przyjaźni” sprzed 1989 roku i jak mogą one kształtować nasze wyobrażenia o wspólnej przeszłości i przyszłości. Ekspozycję można oglądać do 8 lutego.

Prezentowane w ramach wystawy prace współczesnych artystek i artystów konfrontują dawne idee solidarności z aktualnymi doświadczeniami migracji, przemocy czy wojen. Marysia Lewandowska w projekcie *Proszę o głos* sięga do archiwalnych wystaw Zachęty, rekonstruuje języki oraz głosy artystek i artystów z krajów Globalnego Południa, którzy w latach 50.–80. XX wieku prezentowali tu swoje prace. „Odniesienie się do archiwum nie jest zabiegiem pomocniczym, jest ono motorem całej koncepcji. Instytucjonalna autorefleksja to ważny element tego przedsięwzięcia, przejaw kuratorskiej uwagi i odwagi” – mówi artystka. Ahmet Öğüt odtwarza utracone dzieła palestyńskich twórców z wystawy z 1980 roku, przypominając, że „przeszłość nigdy naprawdę nie odchodzi, nawet jeśli świadków i ofiar już nie ma. Pamięć musi być podtrzymywana”. Oliwia Bosomtwe w pracy *Mizéria archiwum* przygląda się śladom relacji Polski z krajami afrykańskimi, wydobywając z archiwów CBWA i Zachęty katalogi, fotografie i zaproszenia, które ujawniają napięcia między oficjalną ideologią „przyjaźni narodów” a rzeczywistą postawą instytucji wobec afrykańskiej sztuki. Jak zauważa, „projekt stawia pytanie o znaczenie ideologicznych haseł epoki w kontekście archiwum jednej z głównych instytucji odpowiedzialnych wówczas za artystyczne kontakty ze światem”.

Wystawa obejmuje także prace młodego pokolenia artystek, które odnoszą się do współczesnych form pracy i migracji. Marta Romankiv i Weronika Zalewska wraz z grupą kurierów przygotowały instalację wideo, tworząc przestrzeń, w której osoby te mogą same opowiedzieć o swoich doświadczeniach. „Chciałybyśmy, aby dzięki tej wspólnej pracy zaproszone przez nas osoby mogły poczuć, że galerie sztuki mogą stać się miejscem, w którym wybrzmiewa ich głos” – podkreślają autorki.

Zespół kuratorski – Taras Gembik, Joanna Kordjak i Antonina Stebur – przez półtora roku badał dokumenty i ślady dawnych ekspozycji organizowanych przez Centralne Biuro Wystaw Artystycznych, które w czasach PRL miało swoją siedzibę w gmachu Zachęty. Celem było ponowne odczytanie tego okresu w całej jego złożoności. Ekspozycja jest także próbą refleksji nad rolą samej instytucji. „Po roku 1989 zwróciliśmy się w stronę Zachodu. Dziś wracamy do porzuconych wówczas kierunków wymiany kulturalnej z krajami tzw. Globalnego Południa, dostrzegając w nich niezwykle potencjał. Zastanawiamy się, jak sprawić, żeby taka instytucja jak Zachęta stała się miejscem, w którym te osoby mogą poczuć się reprezentowane” – mówi Joanna Kordjak.

Wystawa *O czym wspólnie marzymy? Globalne związki – porzucone przyjaźnie* to unikalna okazja, by zobaczyć, jak sztuka dawniej i dziś buduje globalne relacje i jak historia legendarnej instytucji staje się punktem wyjścia do rozmowy o wspólnej przyszłości.

zespół kuratorski

Taras Gembik, Joanna Kordjak, Antonina Stebur

prace współczesne

Aravani Art Project, arpilleras, Oliwia Bosomtwe, Oksana Briukhovetska, Colectivo Punto Espora, Ciudad Abierta (Victoria Jolly, Sebastián de Larrechea, Javier Correa), Minerva Cuevas, Galas (Vladyslav Gryn), Nadira Husain, Hamlet Lavastida, Marysia Lewandowska, Ibrahim Mahama, Amy N. Muhoro, Marina Naprushkina, Thuc Linh Nguyễn Vũ, Ahmet Ögüt, Alicja Rogalska, Marta Romankiv & Weronika Zalewska wraz z Alaksandrem Belaruskim, Takundą Charltonem Dzikitim, Eshwetem Dube, Syedem Talhą i Mubashirem Hussainem, Laila Shawa, Janek Simon

Praca Ibrahima Mahamy powstała dzięki wsparciu Fundacji OmenaArt Foundation

materiały archiwalne ze zbiorów

dział dokumentacji i archiwum Zachęty, Museo de la Solidaridad Salvador Allende, Santiago de Chile, Muzeum Sztuki w Łodzi

prace ze zbiorów

Conflict Textiles, Ulster University, Belfast, Muzeum Narodowe w Warszawie, Państwowe Muzeum na Majdanku

materiały filmowe

Archiwum Szkoły Filmowej w Łodzi, FilMOTEKA Narodowa – Instytut Audiowizualny, Wytwórnia Filmów Dokumentalnych i Fabularnych w Warszawie, Wytwórnia Filmów Oświatowych w Łodzi

Zachętę wspiera

Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych

**Wystawa pod patronatem honorowym i partnerskim Konsulatu Chile we Wrocławiu
Wystawa jest wspierana przez British Council jako część UK/Poland Season 2025**

partnerzy projektu

Goethe Institut, OmenaArt Foundation, Fundacja YES, Akzo Nobel, Dulux Professional

patroni medialni

artinfo.pl, K MAG, TVP KULTURA

O czym wspólnie marzymy? Globalne związki – porzucone przyjaźnie

17.10.2025–8.02.2026

Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, pl. Małachowskiego 3, 00-916 Warszawa